

CLEMENS WISSE

De jonge boerin van Mazedzicht

DE JONGE BOERIN VAN MADEZICHT

Clemens Wisse

De jonge boerin van Madezicht

Westfriesland

www.kok.nl

NUR 344

ISBN 978 90 205 2979 1

Copyright © 2009 by 'Westfriesland', Hoorn/Kampen

Omslagillustratie- en ontwerp: Bas Mazur

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

HOOFDSTUK 1

‘Nou je kaken op elkaar en dooreten!’ Teun Bieshof moet even zijn gezag laten gelden, want met vijf kinderen waarvan de oudste pas twaalf is, is dat wel nodig.

‘Hoe kan ik nou dooreten als ik mijn kaken op elkaar moet houden,’ lacht Maartje, de oudste van het stel. ‘Bovendien ben ik klaar en dan mag ik toch wel vertellen wat ik vandaag gehoord heb?’

‘Gaat het soms weer over dat verwende jongetje van Madezicht?’ vraagt moeder Trees. Maartje knikt en zegt dat Henk altijd spannende verhalen heeft. ‘Veel meer dan de andere jongens,’ vindt ze.

‘Dat is toch dat nakomertje op Madezicht,’ herinnert vader Teun zich. ‘Geen wonder dat die verwend wordt. Zijn oudste zuster is al getrouwd en Gonda is nog wel thuis, maar die is ook al over de twintig.’

‘Maar Henk heeft al een eigen paard, hoor!’ weet Maartje en zegt dan dat zij ook een eigen paard wil.

‘Een echt paard of een hobbelpaard? Je zegt het maar, want ik heb geld zat!’ Teun maakt maar een grapje, want als eenvoudige knecht van de plaatselijke meelhandelaar kan hij geen bokkensprongen maken. Kinderen van rijke boeren pochen op school vaak over hun bezittingen en jagen daarmee de klasgenootjes van mindere komaf op stang. Henkie Cromhout loopt daarbij voorop, heeft hij al meermalen geconcludeerd naar aanleiding van de uitlatingen van zijn oudste dochter.

Als hij meel op Madezicht moet afleveren komt hij het joch wel eens tegen. Geen onaardig knulletje, maar een beetje over het paard getild. Dat kan ook bijna niet anders als er zo’n groot leeftijdsverschil is met je zusters. Teun kent de bewoners van die hoeve al vele jaren en hij weet dat de boer, Gerrit Cromhout, zich allang tevredengesteld had met twee dochters, want toen zijn jongste tien was rekende hij niet meer op nog een nakomeling. Maar hij had het mis. Waar niemand nog op gerekend had gebeurde: Jaan Cromhout, de statige boerin, kreeg op haar zesenvertigste nog een kind, en wel een jongen. Dit tot grote vreugde en trots

van vader Gerrit, want met een zoon had hij tevens een opvolger op Madezicht, de imposante hoeve die al bijna twee eeuwen het onbezwaarde familiebezit van de Cromhouts is.

‘En Henk heeft beloofd dat hij een keer op zijn paard naar school komt,’ weet Maartje nog te melden, en daar zijn vooral haar twee schoolgaande zusjes van onder de indruk. De twee kleine broertjes weten nog niet precies waar het over gaat en die doen vooral hun best zoveel mogelijk van het schaarse voedsel naar binnen te werken. Ze gunnen zich weinig tijd om te praten en te luisteren. ‘Waar laat hij het paard dan als hij ermee naar school komt?’ wil moeder weten, maar daar moet Maartje het antwoord op schuldig blijven. Wat ze wel weet, is dat Henk haar gevraagd heeft een keer met hem een ritje op zijn paard te maken, maar dat vertelt ze niet, want dan wordt het haar misschien verboden en dat risico wil ze niet lopen. Ze bewondert Henk om zijn knappe kop en zijn bravoure.

‘Vinden ze het thuis goed dat je een ritje met me op het paard gaat maken, Maartje?’ vraagt Henk de volgende dag als ze elkaar op het schoolplein ontmoeten.

‘Ik heb het niet gevraagd, want ik ben bang dat het dan niet mag,’ bekennt Maartje eerlijk en Henk moet er een beetje om lachen.

‘Iets doen wat niet mag is lekker spannend,’ vindt hij en Maartje is het met hem eens.

‘Wanneer wil je dat ritje dan maken, Henk?’

‘Morgen.’

‘Kom je morgen op je paard naar school?’

‘Ja.’

‘Maar waar laat je het beest dan als je de klas in moet?’

‘Bij ome Piet.’

‘O, dat is vlakbij.’ Op het kleine dorp aan de Made kent iedereen elkaar en Maartje weet dat de hoeve van Piet Cromhout aan de rand van het dorp, op nog geen vijf minuten lopen van de school ligt.

De volgende dag blijkt Henk woord gehouden te hebben, want op het schoolplein hoort Maartje meisjes erover praten. ‘Hij reed de school voorbij en ik ben benieuwd of hij nog terugkomt,’ zegt een

van de meisjes. Lang wordt haar nieuwsgierigheid niet op de proef gesteld, want nog geen vijf minuten later komt Henk er al aan. Hij komt rechtstreeks op Maartje af en fluistert haar in het oor: ‘Het paard staat bij ome Piet en na schooltijd gaan we een ritje maken, goed?’ Zij knikt en krijgt meteen een kleur.

‘Wat staan jullie daar te smoezen?’ willen de meiden weten, maar Henk schudt zijn hoofd.

‘Jullie mogen wel alles eten, maar niet alles weten, dames,’ lacht hij en dan zijn de ‘dames’ jaloers op Maartje. Tijd om dat te laten blijken hebben ze niet, want de lessen beginnen en dan moet er geluisterd worden. Daar heeft Maartje nogal moeite mee, want ze is vol van de gedachte dat ze nog diezelfde dag een ritje op het paard van Henk Cromhout mag maken.

‘Jij, Maartje! Wat zit je te dromen? Het is jouw beurt om verder te lezen.’ Meester Fijma kijkt haar streng aan. Hij is het van Maartje Bieshof niet gewend dat zij zo afwezig is. ‘Weet je niet waar Antje gebleven is?’ En dan schudt Maartje haar hoofd en bloost ze tot achter haar oren. De meester moet haar zeggen waar ze moet beginnen en dan doet ze haar uiterste best zo goed en zo duidelijk mogelijk te lezen. De rest van de leesles zit ze in spanning, want stel je voor dat ze moet schoolblijven; dan kan ze niet met Henk gaan rijden. Maar tot haar opluchting gebeurt er verder niets en als de school uitgaat, volgt ze Henk naar de hoeve van zijn ome Piet. ‘Wie heb je nou meegebracht?’ vraagt die en als Henk zegt dat ze Maartje Bieshof is, haalt hij met een bedenkelijk gezicht zijn schouders op. Hij zegt er niets van, maar het is wel duidelijk dat hij de dochter van een knecht nou niet bepaald geschikt gezelschap vindt voor zijn neef.

‘Ga even op dat walletje staan, dan trek ik je op het paard,’ zegt Henk en Maartje volgt zijn advies op. Als ze achter hem op de brede rug van het paard zit, houdt ze zich stevig aan haar held vast, want ze vindt het toch wel een beetje eng, zo hoog op dat grote paard. Toch overwint ze haar angst algauw, want ze voelt zich vereerd zo met de vlotte boerenzoon door het dorp te rijden. Gordijntjes worden opzij geschoven en dan lacht Henk dat ze begluurd worden.

‘Ik heb er thuis niks van gezegd, maar nu kan ik het natuurlijk niet

meer geheim houden,' concludeert ze en Henk is het met haar eens, maar vindt dat ze er zich niets van aan moet trekken.

'We gaan fijn een rondje om het meer maken, Maartje,' belooft hij en spoort het paard aan tot een rustige draf.

'Niet te hard, hoor!' steunt Maartje. Ze moet zich nog steviger aan Henk vasthouden en die moet erom lachen. Hij vindt het wel spannend met een meisje zo dicht tegen hem aan. Bij de bosrand aangekomen rijden ze onder laaghangende takken door. Een van die takken raakt haar gezicht en daardoor ontstaat er een schram op haar wang. 'Au!' roept ze geschrokken en dan houdt Henk het paard in en stijgen ze af. Met zijn zakdoek dept hij het bloed en stelt haar gerust dat de schram niet diep is, maar Maartje is toch geschrokken en dus rijden ze maar rechtstreeks naar huis.

'Waar kom jij nou zo laat vandaan en hoe kom je aan die schram op je gezicht?' Moeder Trees Bieshof is het van haar oudste niet gewend dat ze zo laat uit school komt en ze schrikt van de schram op haar gezicht.

'Ik zal het je maar eerlijk vertellen, moe, want het komt toch uit,' verzucht Maartje.

'Wat moet je me eerlijk vertellen?'

'Ik heb een ritje op het paard van Henk Cromhout gemaakt.'

'Alleen?'

'Nee, bij Henk achterop.'

'Maar kind, hoe haal je zoiets nou in je hoofd? Het is toch niks voor een meisje om met die jongen van Madezicht op een paard door het dorp te rijden. Je lijkt wel gek!'

'Overdrijf nou niet zo, moe; wat geeft dat nou, zo'n ritje.'

'Over welk ritje heb je het?' vraagt vader Teun, die zojuist zijn laatste vracht meel heeft afgeleverd en hongerig aan tafel schuift. 'En hoe kom je aan die schram op je wang?' wil ook hij weten.

'Je zult het niet willen geloven, Teun, maar ze heeft met die jongen van Madezicht op diens paard door het dorp gereden. Ik schaam me dood,' antwoordt moeder Trees in de plaats van haar dochter.

'Samen met Henkie Cromhout op een paard?' Teun kijkt zijn dochter met een ongelovig gezicht aan en als Maartje knikt, reageert hij al eender als zijn vrouw. 'Zoiets doe je als meisje toch

niet! Trouwens, dat rijke verwende joch is geen omgang voor jou. Laat het niet weer gebeuren!’ Hij kijkt zijn dochter met een bestraffende blik aan, maar in zijn hart is hij toch wel een beetje trots op haar. De zoon van Gerrit Cromhout, de toekomstige boer van de machtige hoeve Madezicht, kiest zijn dochter uit om met hem te gaan paardrijden.

‘Ben je gevallen?’ vragen de meisjes de volgende dag als Maartje op school komt met de schram op haar wang.

‘Nee, ons konijntje was losgebroken en die moest ik uit de struiken halen en daarbij heb ik mijn wang opgegehaald aan een tak,’ verzint Maartje. Ze wil niet vertellen dat ze de schram opgelopen heeft toen ze met Henk op diens paard langs het meer reed, maar dat ritje kan ze niet geheimhouden, want een van de meisjes heeft haar gezien en vertelt het ook.

‘Jij met Henk op het paard?’ vragen ze in koor en als Maartje dan maar knikt, kijken ze haar met een jaloerse blik aan, want Henk is de bink van de school. Hij heeft altijd geld en mooie spullen en nu ook al een eigen paard.

De dochters van rijke boeren halen nuffig hun neus op voor de arme meisjes, die natuurlijk geen enkele kans maken bij Henk. Maar intussen zijn ook zij jaloers op Maartje. Ze gaan naar de laatste schoolklas en beginnen al een beetje naar de jongens te gluren.

‘Ik hoorde in het dorp dat ze jou gisteren met een meisje achterop je paard hebben gezien,’ zegt Gonda Cromhout als Henk die middag uit school komt. Gonda is tien jaar ouder dan Henk en ze beschouwt zichzelf zo’n beetje als diens tweede moeder. Tot voor enkele jaren moest ze haar broertje nog delen met haar zuster Mien, maar sedert die getrouwd is, mag zij moederen over Henkie. ‘Ben jij niet nog een beetje te jong voor meisjes, jongetje?’ vraagt ze lachend, maar Henk schudt zijn hoofd.

‘Dat gaat jou niks aan en ik ben geen jongetje.’ Henk wil voor vol aangezien worden en niet langer worden aangesproken met ‘Henkie’ of ‘jongetje’. Met zijn twaalf jaren voelt hij zich daar te groot voor.

Boerin Jaan Cromhout moet lachen om het verweer van haar jongste. Toch heeft zij er zelf ook moeite mee te moeten constateren dat Henkie de kinderjaren langzamerhand al ontgroeid is. Ja, de tijd gaat snel. Ze moet er een beetje van zuchten. Als de dag van gisteren herinnert zij zich het moment waarop zij zekerheid kreeg dat ze zwanger was. Dokter Kronestijn bevestigde het en toen pas kon ze het geloven en het haar man Gerrit vertellen. Die had zich er eerder al bij neergelegd dat hij zich tevreden zou moeten stellen met twee meiden. Hij was er trots op, maar dat hij geen zoon en dus geen opvolger had, knaagde toch aan hem. Hij sprak zich er nooit zo over uit, maar zijn teleurstelling was voelbaar als er weer een jaar voorbij ging zonder dat zij zwanger raakte. Dat was in de eerste jaren na de geboorte van Gonda. Later had hij zich erbij neergelegd.

Zoals gebruikelijk onder rijke boeren waren zij en Gerrit aan elkaar gekoppeld en een huwelijk uit liefde was het dus niet. Maar Gerrit was en is geen slechte man en in de loop der jaren zijn ze dan ook naar elkaar toe gegroeid. Hoopte- of dieptepunten waren er niet meer in hun huwelijk, tot de dag waarop ze hem vertelde dat ze in verwachting was. Ontroerend was het om te zien hoe blij hij was. Zij deelde zijn vreugde, maar ze moest hem toch afremmen als hij het steeds maar over 'onze zoon' had. Vanaf die tijd omringde hij haar met alle mogelijke zorgen en zijn twee dochters deden daar ijverig aan mee. Niet helemaal ten onrechte, want de dokter had wel bedenkelijk gekeken toen hij constateerde dat zij op haar leeftijd nog zwanger geraakt was.

Toen zij uiteindelijk beviel van een welgeschapen zoon en ze de bevalling goed had doorstaan, kende de vreugde van Gerrit Cromhout geen grenzen.

De kleine Henkie groeide voorspoedig op, maar een probleempje was wel dat hij, tussen twee zorgzame ouders en ook nog twee zorgzame zusters, totaal verwend werd. Hij kreeg alles wat zijn hartje begeerde; nu op zijn twaalfde ook nog een eigen paard. Natuurlijk wordt de merrie ook ingeschakeld voor het boerenwerk op de hoeve, maar toch mag Henk het beest zijn eigendom noemen en als hij dat wil er ook op naar school gaan.

'Ik ben geen Henkie maar Henk en ik bepaal zelf wel met wie ik

ga paardrijden; dat moet je toch eens onthouden, Gonda!’ vindt Henk en de boer, die het hoort, is het met zijn zoon eens.

‘Heb je de merrie goed verzorgd?’ vraagt-ie, maar Henk schudt zijn hoofd.

‘Ik ben er vandaag niet op naar school gegaan.’

‘O, dan is het goed.’ Gerrit Cromhout brengt zijn kinderen van jongs af aan liefde en zorg voor de dieren bij. Zij moeten ervan leven en diezelfde dieren hebben er dan ook recht op goed verzorgd te worden. ‘Maar je zegt dat je zelf uitmaakt met wie je gaat paardrijden. Over wie heb je het dan?’

‘Niks bijzonders, pa. Gisteren heb ik een ritje met Maartje Bieshof gemaakt en daar heeft Gonda wat van te zeggen.’

‘Maartje Bieshof? Eerlijk gezegd vind ik dat ook niet zo’n goede keuze. Jij moet je stand ophouden, jongen, en je niet te veel inlaten met kinderen van daggelders en knechten en zeker op jouw leeftijd niet met meisjes van het gewone volk.’ Gerrit Cromhout loopt hoofdschuddend naar buiten en neemt zich voor een beetje in de gaten te houden met wie zijn zoon en opvolger omgaat. Het is ongetwijfeld nog kinderspel, maar je kunt niet vroeg genoeg beginnen met zo’n jongen te wijzen op de standsverschillen in het dorp.

Als Henk die avond in bed ligt, heeft hij een onbevredigd gevoel. Het komt zelden voor dat zijn vader kritiek heeft op dingen die hij doet, maar vandaag kreeg hij die wel. Niet omgaan met meisjes van het gewone volk. Ja, Maartje is de dochter van de knecht van de meelhandelaar, maar wat geeft dat nou. Hij vindt haar leuker dan de andere meiden, ook dan de meiden van rijke boeren. Maartje heeft er thuis niets van verteld dat ze met hem ging paardrijden. Achteraf gezien had hij ook beter zijn mond kunnen houden. Of juist niet? Tegen Maartje zei hij dat-ie het spannend vindt dingen te doen die niet mogen. En dat is natuurlijk ook zo. Als ze de volgende keer weer zin heeft, mag ze weer met hem mee. Of ze het thuis nou goed vinden of niet, maar hij zal wel een beetje voorzichtig zijn en niet open en bloot met haar door het dorp rijden.

Wat hij zich voorgenomen heeft, doet hij ook. Gedurende het laat-

ste schooljaar neemt hij Maartje nog vaak mee, maar ze ontmoeten elkaar buiten het dorp en hij zorgt ervoor dat ze op tijd thuis kan zijn.

‘Ruim je kastje op en laat geen vieze inktlap achter,’ zegt meester Fijma als voor de hoogste klas de laatste schooldag aangebroken is. De kinderen mogen daarna zelf bepalen waarmee de resterende tijd die dag zal worden doorgebracht en dan kiezen de meesten voor voorlezen door de meester. Voor de meeste kinderen is dat het enige wat ze echt zullen missen, want meester Fijma kan zó boeiend vertellen dat ze tijd en plaats vergaten en het steeds jammer vonden als de les afgelopen was.

Maartje Bieshof heeft een wat dubbel gevoel als ze op die laatste schooldag afscheid neemt van de meester. Eigenlijk zou ze, net als de andere kinderen, uitgelaten moeten zijn; ze gaat immers de vrijheid tegemoet. Maar is dat ook werkelijk zo? Gaat zij de vrijheid tegemoet of juist andersom? Als zij haar moeder goed beluistert, spreekt die altijd met weemoed over haar schooltijd en ze zegt dan dat het zware leven pas daarna begonnen is. Zal het haar ook zo vergaan? Ze weet het niet, maar wat ze wel weet is dat ze de eerste tijd thuis hard nodig zal zijn, want moeder is hoogzwanger en het zal niet lang meer duren of er komt weer een kindje. Dan telt hun gezinnetje, met vader en moeder mee, al acht personen. Maar ze is ook wel blij haar lieve moeder wat werk uit handen te kunnen nemen nu die met zo’n dikke buik rondloopt.

‘Zo, nou gaat het zware leven beginnen, moe,’ zegt Maartje als ze die dag thuiskomt.

‘Waar heb jij het nou over?’ vraagt Trees Bieshof verbaasd.

‘Dat zeg jij toch altijd als je het over de jaren na je schooltijd hebt.’

‘O, bedoel je dat.’ Met een pijnlijk gezicht drukt moeder Trees haar handen in haar zij en kermt dat ze weer zo’n pijn in haar lenzen heeft. ‘Voor jou duurt het nog wel even voordat je het zwaar krijgt, hoor!’ glimlacht ze. ‘Was je laatste schooldag leuk?’

‘Ja, meester Fijma heeft voorgelezen en dat kan hij toch zo goed.’

‘Vertel mij wat; ik was vroeger ook gek op voorlezen. Een leuke tijd die schooltijd, maar daarna is het ook vaak leuk, hoor!’ zwakt

ze haar eerdere uitlatingen wat af. ‘Kinderen krijgen is zwaar, maar daar ben jij nog lang niet aan toe.’

Nee, aan kinderen krijgen is Maartje nog lang niet toe, maar als ze enkele weken thuis is, krijgt ze op een dag wel de schrik van haar leven. Bij het plassen ontdekt ze bloed in haar broekje. Helemaal overstuur komt ze bij haar moeder en huilt dat ze waarschijnlijk een ernstige ziekte heeft.

‘Ik ga misschien wel dood, moe,’ huilt ze, maar haar moeder aait haar liefkozend over haar bol en schudt haar hoofd.

‘Jij gaat niet dood, hoor! Wat jij nu meemaakt, maken alle meisjes tussen de twaalf en zestien voor het eerst mee en het is niets om je ongerust over te maken.’

‘Maar ik heb ook zo’n pijn in mijn buik,’ steunt Maartje.

‘Dat hoort er ook bij, kindje. Vanaf nu krijg je dit iedere maand en dat is heel normaal,’ voorspelt haar moeder. ‘Je bent nu een groot meisje.’

Al na enkele dagen is Maartje weer de oude, maar de schrik zit er toch nog een beetje in. Gelukkig dat haar moeder er is om haar gerust te stellen. Nu ze zich weer goed voelt, doet Maartje haar uiterste best het haar moeder zo goed mogelijk naar de zin te maken en dat lukt goed.

Een dagelijkse afleiding voor Maartje is het halen van melk op Madezicht. Deze hoeve ligt het dichtst bij hun huis en het is al jaren gebruikelijk elke dag drie liter melk te halen. Af en toe wordt ze verrast met een kan biest en daar hoeft ze geen cent voor te betalen. Ze is er bijna zeker van dat Henk er de hand in heeft. Als ze er helemaal zeker van zou zijn dan zou ze hem ervoor bedanken en hem dan misschien een klein kusje geven. Ze ziet hem nu bijna iedere dag, want ze komt op een tijdstip dat ze op de hoeve net theegebronken hebben en ze weet dat Henk dan de koeien gaat ophalen om gemolken te worden. Hij loopt dan vaak een eindje met haar mee en dan kunnen ze wat nieuwtjes uitwisselen. Het nieuwtje dat Maartje heeft is dat er thuis nu wel heel gauw een kindje bij zal komen, wa, dat ze er rekening mee moet houden dat ze al vlug nodig zal zijn. En dat blijkt twee dagen later al het geval.

‘Houd jij de kleintjes in bed, Maartje; ik moet Jans Streefkerk gaan halen.’ Met die woorden wekt Teun Bieshof zijn dochter als hij midden in de nacht op weg moet naar de vroedvrouw, omdat het zover is met zijn vrouw.

‘Maar moet moe dan alleen blijven?’ vraagt ze angstig. Ze moet er niet aan denken dat het kindje al geboren zou worden als Jans er nog niet is.

‘Ga af en toe maar even bij haar kijken, maar doe het stil zodat de kleintjes niet wakker worden.’

‘Goed, dat zal ik doen, pa; kom je gauw terug?’

‘Ik doe mijn best! Maak jij je nou maar niet zo druk; het komt allemaal best in orde.’ Vader Teun begrijpt dat zijn oudste zich zorgen maakt, want het is de eerste keer dat hij haar inschakelt bij een bevalling van zijn vrouw. Maar ze is inmiddels dertien en ze gelooft dus niet meer in de ooievaar.

Als het helemaal stil wordt in huis weet Maartje dat haar vader buiten en onderweg naar de vroedvrouw is. Ze blijft nog even liggen, maar dan wil ze toch wel weten hoe het met moe gaat en dus sluipt ze op haar tenen naar beneden.

‘Is alles goed, moe?’ vraagt ze fluisterend bij het openstaande deurtje van de bedstee waarin ze haar moeder weet. In de kamer brandt een lampje, zodat het niet helemaal donker is.

‘Het gaat wel, hoor!’ reageert moeder Trees, maar ze vraagt Maartje wel het fornuis wat op te stoken en een ketel water op te zetten. ‘Blijf maar even bij me, meissie,’ zegt ze als Maartje klaar is met het fornuis en de ketel water erop staat.

‘Wat is er, moe?’ schrikt Maartje als haar moeder kermt van de pijn.

‘Dat zijn de weeën; haal maar even een doekje om mijn gezicht af te drogen, want ik zweet zo. Draai ook de lamp een beetje hoger, zodat je wat kunt zien.’

‘Het kindje komt toch nog niet, hè moe?’ Terwijl Maartje het gezicht van haar moeder afdroogt krimpt die weer ineen van de pijn door een nieuwe wee. Een bevalling heeft ze nooit eerder meegemaakt. Ze werd steeds angstvallig uit de buurt van haar barende moeder gehouden, dus is alles nieuw voor haar.

Moeder Trees weet dat en ondanks de pijn en de zorg tracht zij

haar dochtertje gerust te stellen. ‘Maak je maar geen zorgen, hoor! Het kindje komt nog lang niet,’ fluistert ze een beetje tegen beter weten in, want de weeën volgen elkaar nu wel erg snel op. Maar Maartje gelooft haar moeder maar al te graag. Moe zal het wel weten, het is tenslotte haar zesde kindje.

Dan horen ze de trap kraken en daalt de tienjarige Annie de trap af. ‘Ik werd wakker omdat ik hoorde praten en ik heb ook dorst. Ben je ziek, moe? Waar is pa dan?’ Het zijn allemaal vragen waarop noch Maartje, noch moeder een passend antwoord hebben.

‘Ga maar een kroes water bij de pomp drinken en kruip dan weer vlug in bed, kindje. Het gaat alweer een beetje beter, hoor!’ Een leugentje om bestwil en Annie is te slaperig om verder door te vragen. Als ze weer in bed ligt horen ze gestommel in het portaal en ze zijn blij als Teun en Jans arriveren.

Een snelle blik in de bedstee en een paar woorden van de kraamvrouw stellen Jans gerust. Als ze ook nog hoort dat er al een ketel water op het fornuis staat, krijgt Maartje een compliment, maar tevens de opdracht vlug weer onder de wol te kruipen. ‘Ga jij nog maar wat slapen, want je zult het de komende dagen druk genoeg krijgen,’ zegt ze en dat doet Maartje dan maar. Moe is ze wel, maar slapen kan ze niet en ze wil het ook eigenlijk niet. Het kleine huisje met de dunne wandjes is erg gehorig en dus kan ze de bevalling op de voet volgen. Ze schrikt van de kreetjes van haar moeder, maar is dan weer wat gerustgesteld als ze de kalmerende woorden van de vroedvrouw hoort. Het duurt allemaal erg lang, maar dan hoort ze tot haar schrik plotseling een kreet van haar moeder en kort daarop kindergeschrei en dan weet ze dat het kleintje geboren is. Als het met moe nu ook maar goed gaat. Ze zou graag naar beneden gaan, maar dat durft ze niet. Van de vorige keer weet ze nog dat er met Jans Streefkerk niet te spotten valt. Toch waagt ze het na een kwartiertje naar beneden te gaan en dan blijkt dat de vroedvrouw zowel moeder als kind verzorgd heeft en dat ze even mag kijken. Ook haar vader zit bij de bedstee en samen bewonderen ze het kleine meisje.

‘Gaat het weer een beetje, moe?’ vraagt Maartje. Ze was benieuwd naar het kindje, maar ze wilde toch ook wel graag

weten hoe het met haar lieve moeder gaat. Dat een bevalling een pijnlijke gebeurtenis is, heeft ze inmiddels wel begrepen.

‘Ja, het gaat wel weer, hoor!’ reageert moeder Trees op de vraag van haar oudste. Ze streelt haar over haar wang en dan mag ze het kindje even vasthouden.

‘Net een klein moedertje,’ lacht vader Teun. Ook hij is opgelucht dat ook deze bevalling weer goed afgelopen is. Zes kinderen heeft hij al, dus begint het zo langzamerhand wel een volle bak te worden in het kleine huisje.

‘Als jij je wast en aankleedt dan kun je me straks mooi helpen,’ zegt Jans en dus loopt Maartje naar de pomp om zich op te frissen en als ze haar kleren aan heeft, helpt ze de vroedvrouw met het klaarmaken van het ontbijt, want al met al is het al bijna half-zeven en is het voor vader Teun hoog tijd om naar de meelhandelaar te gaan. Hij moet ook nog naar het gemeentehuis om zijn dochter aan te geven, maar praktisch als hij is wil hij dat combineren met een bezorgrit.

‘Als ze je met je stuivende meelpak maar toelaten in het gemeentehuis,’ lacht Jans, maar Teun wuift haar bezwaren weg.

‘Boeren die onder de stront zitten laten ze ook toe, dus ik zou niet weten waarom mij dan niet. Meel stinkt niet.’

‘Vergeet je trouwboekje niet, Teun,’ waarschuwt ze nog en dat is maar goed ook, want daar had hij niet aan gedacht.

Niet alleen het werk van vader Teun, maar ook het huishouden gaat gewoon door. De kinderen moeten ontbijten en op de jongste na moeten ze daarna naar school. Hun stikkenzakken moeten gevuld worden met boterhammen die ze meenemen naar school. Maartje doet het allemaal geroutineerd en dat wekt de bewondering van Jans.

‘Jij zal later een goede huisvrouw worden,’ prijst ze en Maartje is dan trots op de lof van de vroedvrouw.

Afgesproken is dat tante Dora zal komen bakeren als de vroedvrouw weg is. Dora Dussel is de ongetrouwde zuster van de kraamvrouw en ze is even oud als Teun. Zij woont alleen in een klein huisje en verdient de kost met naaiwerk en af en toe bakeren. Dat laatste trouwens alleen als het nodig is, want zelf zonder

man en kinderen is het voor haar steeds weer een bezoeking de vreugde van de geboorten in de gezinnen te zien zonder er zelf deelgenoot van te kunnen zijn. Voor haar zuster Trees doet zij het graag. Ooit was ze wel jaloers op haar, want eigenlijk had zij haar zinnen op Teun Bieshof gezet en nog vindt ze hem een aantrekkelijke man.

‘Is het zover, Teun?’ vraagt ze als haar zwager die ochtend bij haar voor de deur staat.

‘Ja, ik heb er weer een dochtertje bij, Dora.’

‘Is alles goed met Trees?’

‘Gelukkig wel. Ze rust nu uit, want het was toch wel weer een zware bevalling. Maar het is een mooi kindje.’

‘Dat kan ook bijna niets anders met zo’n vader,’ lacht Dora.

‘En als ik nou zeg dat ze op haar moeder lijkt?’

‘Laat ik het wonder dan maar eens met eigen ogen gaan aanschouwen,’ besluit Dora en ze maakt zich gereed om met haar zwager mee te gaan.

‘Jij komt me aflossen,’ zegt Jans tevreden als ze Dora ziet komen. De twee kennen elkaar goed en hebben ook waardering voor elkaar. Voor welgestelde vrouwen is het leuk na de bevalling weer iets nieuws te kunnen dragen en het komt nogal eens voor dat Jans zo’n kraamvrouw adviseert contact op te nemen met Dora Dussel en dat doen ze dan ook vaak. Dora houdt er zodoende nogal wat opdrachten aan over. Aan deze bevalling zal zij geen opdrachten overhouden, want met zes kinderen zal haar zus Trees wel iets anders aan haar hoofd hebben dan nieuwe kleren aanschaffen. Als ze die nodig heeft wil zij ze voor een vriendenprijsje trouwens wel maken.

Afspraak is dat Dora overdag bakert, maar ’s avonds teruggaat naar haar eigen huisje elders in het dorp. ’s Nachts moet Teun zich dus alleen zien te redden, maar dat is hij zo langzamerhand wel gewend. Hij ziet er wel tegenop, want overdag moet hij hard werken en hij heeft zijn nachtrust dus hard nodig. Die nachtrust wordt vlak na een geboorte wel erg vaak verstoord, maar hij weet dat het er nou eenmaal bij hoort. In een huwelijk moet je de lusten en de lasten willen dragen. Vergeleken bij zijn vrouw heeft hij een makkie. Als zijn dochtertje, dat ze Truusje genoemd hebben, huilt,

haalt hij haar uit het kribbetje dat op een plank achter in de bedstee staat en legt haar bij Trees aan de borst. Als het nodig is geeft hij haar ook nog een schone luijer.

Zo verloopt de eerste nacht na de bevalling normaal, maar de tweede nacht is dat anders. Trees is erg onrustig en reageert niet als Truusje huilt. Ze is ook bijna niet aanspreekbaar en blijkt hoge koorts te hebben. Ook al omdat de kleine voortdurend huilt, wordt Teun uiterst nerveus en gaat vlug naar het kamertje waar Maartje slaapt.

‘Wakker worden, Maartje! Er is iets met moe. Ga jij zolang bij haar in de bedstee liggen en probeer de kleine stil te houden met een dotje natte suiker of zoiets.’

‘Wat is er dan met moe?’ vraagt Maartje. Ze is gewekt in haar eerste slaap en schrikt zich een ongeluk.

‘Dat weet ik niet, maar ik voel wel dat ze koorts heeft. Daarom ga ik tante Dora halen.’

Terwijl Teun zich naar zijn schoonzuster spoedt, kruipt Maartje bij haar moeder in de bedstee en schrikt nog harder als die helemaal niet op haar vragen reageert. Truusje huilt hartverscheurend en dus bekommert zij zich eerst maar om haar.

Inmiddels is Teun bij Dora aangekomen en die reageert ook erg ongerust op het verhaal van haar zwager. ‘Voordat we naar je huis gaan, moeten we langs de dokter, hoor!’ vindt zij en dat doen ze dan ook. ‘Ik wil je niet ongerust maken, Teun, maar het bevalt mij niets dat Trees zo kort na de geboorte van Truusje koorts heeft.’ Zelf denkt ze aan kraamvrouwenkoorts, maar dat durft ze niet tegen Teun te zeggen.

Aangekomen bij dokter Kronestijn schrikken ze beiden van het harde geluid van de bel in de hal van het doktershuis. ‘Ik hoop maar dat hij thuis is,’ zegt Dora als er niet meteen opgedaan wordt, maar dan horen ze iemand sloffen in de gang en even later steekt de meid van de dokter haar slaperige hoofd om de hoek van de deur.

‘Wat een herrie!’ bromt ze, maar als ze Dora ziet bindt ze in. Ze kent Dora Dussel en ze weet dat die niet voor een kleinigheid doktershulp inroept. Als Dora dan ook heeft uitgelegd wat er aan de hand is, wordt de dokter gewaarschuwd en als die van Dora

dezelfde informatie krijgt, belooft hij meteen te zullen komen. ‘Gelukkig dat jullie er zijn,’ steunt Maartje als ze haar vader en tante ziet. ‘Moe reageert niet en Truusje blijft maar huilen.’ ‘Die heeft natuurlijk honger,’ stelt Dora vast. ‘Maak maar melk warm en zoek een flesje met een speen,’ zet ze Maartje aan het werk. Die is blij dat ze iets doen kan om de toestand een beetje te verbeteren.

Truusje trekt haar gezichtje in rare grimassen als Maartje haar de speen in haar mondje drukt, maar ze drinkt en naarmate ze meer melk binnenkrijgt, wordt ze stil.

Intussen onderzoekt dokter Kronestijn de kraamvrouw en hij kijkt bedenkelijk. Gevallen van kraamvrouwenkoorts heeft hij al vele malen meegemaakt en niet zelden met dodelijke afloop.

‘Is het erg, dokter?’ vraagt Teun zenuwachtig, maar de dokter kan hem geen duidelijk antwoord op zijn vraag geven.

‘We moeten haar goed in de gaten houden,’ is ten slotte zijn conclusie. ‘In de loop van de dag kom ik terug,’ belooft hij. Die belofte geeft de anderen wat rust, maar de koorts blijft en Trees heeft constant erge dorst.

Als dokter Kronestijn aan het einde van de ochtend komt kijken hoe de situatie is, trekt hij diepe denkrimpels in zijn voorhoofd als hij hoort dat ze zo’n dorst heeft. Het zijn duidelijke symptomen van kraamvrouwenkoorts en die mening wordt nog versterkt als hij constateert dat zij een lage en snelle pols heeft. ‘Als er veranderingen in haar toestand optreden moet je me meteen waarschuwen, Bieshof,’ zegt de dokter, maar hij zegt wel toe de eerste dagen de patiënte zelf ook in de gaten te zullen houden.

Als hij later paars-blauwe vlekken op de huid van Trees ziet verschijnen, moet hij de familie op het ergste voorbereiden. Kort daarna is het huis van Teun Bieshof in rouw gedompeld. Moeder Trees heeft het kraambed niet overleefd. Teun blijft achter met zes kinderen, waarvan de oudste dertien jaar en de jongste enkele dagen oud is.

Er heerst grote verslagenheid in het kleine huisje. Maartje kan het nog niet bevatten dat haar lieve moeder dood is. Telkens barst ze in snikken uit, maar tante Dora maant haar tot kalmte. ‘Je maakt de anderen ook helemaal van streek, meisje,’ zegt ze zacht. ‘Jij

bent de oudste en je moet proberen je zusjes en broertjes een beetje op te vangen.’

‘Maar ga jij dan weg, tante?’ vraagt ze, maar Dora schudt haar hoofd.

‘Ik laat jullie onder deze omstandigheden niet in de steek, maar jij moet me een beetje helpen.’

Dokter Kronestijn moet officieel de dood van Trees Bieshof vaststellen en dat is ook voor hem een plicht die hem aangrijpt. Regelmatig wordt hij geconfronteerd met het overlijden van patiënten, maar als het gaat om de dood van een moeder met een groot gezin, dan heeft hij het daar erg moeilijk mee. Ook pastoor Huibrechts heeft er zijn handen aan vol de bedroefde familie te troosten. Hij spreekt troostende woorden, maar hij beseft dat ze maar een heel klein pleistertje zijn op een afschuwelijke wond. Onder aanvoering van de pastoor bidden ze voor het zielenheil van moeder, maar het gebed wordt steeds onderbroken door het snikken van de kinderen. Maartje heeft haar armen om de schouders van haar zusjes geslagen en ook zij probeert te troosten. Vader Teun zit er verslagen bij, maar hij mag niet bij de pakken neer gaan zitten. De rouwdienst en de begrafenis moeten worden geregeld en de dood van zijn vrouw moet in de buurt worden aangezegd. Het valt hem zwaar, maar het leidt hem ook een beetje af. De rouwdienst en de begrafenis zijn enkele dagen later trieste gebeurtenissen en de hele bevolking leeft mee met het zo zwaar getroffen gezin van Teun Bieshof.

Na de begrafenis gaat de familie van Teun en Trees nog even mee naar het sterfhuis waar tante Dora met de hulp van Maartje voor koffie en wat brood gezorgd heeft. Evenals de begrafenis is ook deze koffietafel uiterst sober, maar de familieleden hebben er begrip voor en ze blijven ook maar kort. Als iedereen weg is, valt er een ijzige stilte in de kleine huiskamer. ‘Helpen jullie maar mee de boel op te ruimen,’ verbreekt tante Dora die stilte en daar doet ze goed aan, want alles is beter dan het zwijgend bij elkaar zitten. ‘Hoe moet het nou verder, Dora?’ vraagt Teun als hij wat later even samen is met zijn schoonzuster.

‘Goeie vraag, Teun. De bedoeling was dat ik een weekje kwam bakeren, maar niemand kon voorzien dat deze rampspoed ons zou treffen.’

‘Nee, zeg dat! Het komt zó onverwacht en ik ben zó kapot van verdriet, dat ik me nog niet goed realiseer dat ik er nu met zes kinderen alleen voor sta. Natuurlijk kan Maartje wat helpen, maar het kind is te jong om het hele gezin draaiende te houden. Hoe moet dat nou?’ Teun steunt zijn hoofd in zijn handen en hij kijkt zijn schoonzuster met een radeloze blik aan.

‘We zijn allemaal kapot van verdriet, Teun, maar ik realiseer me dat ik de enige ben die dat verdriet een beetje kan temperen door je mijn steun toe te zeggen. Ik kan het echt niet over mijn hart verkrijgen jou met zes kinderen in de steek te laten.’

‘Meen je dat, Dora?’ Teun staat op en grijpt de beide handen van zijn schoonzuster en tranen van dankbaarheid biggelen over zijn wangen.

‘Ja, ik meen het, jongen.’ Door de tranen van haar zwager is ook Dora geëmotioneerd. Maar er is meer. Evenals alle leden van het gezinnetje heeft zij veel verdriet om het overlijden van haar zuster, maar toch gloort er voor haar wat hoop. Hoop het leven blijvend te kunnen delen met de man die zij ooit liefhad en die nog steeds een warm plekje in haar hart heeft. Ze beseft dat het erg zwaar zal zijn de zorg voor zo’n groot gezin op zich te nemen, maar ook de kinderen hebben recht op een moeder. De plaats van hun overleden moeder zal zij nooit helemaal kunnen innemen, maar door liefde aan de kinderen te geven zal zij zeker ook liefde terug ontvangen. Niet alleen van de kinderen, maar ook en vooral van Teun.

Toen Trees, die drie jaar jonger was dan zij, destijds verkering kreeg met Teun Bieshof, was zij erg jaloers en eigenlijk is zij dat door de jaren heen gebleven. Als jongens zich in haar gunst verdrongen, want zij was niet lelijk toen ze jong was, vergeleek zij ze steeds met Teun en die vergelijking viel meestal in het nadeel van de aspirantvrijer uit. Tot ze ouder werd en er geen vrijers meer kwamen opdagen.

Door haar naaiwerk en bakeren komt Dora veel onder de mensen, dus echt verzuurd is ze niet. Ze houdt van kinderen en voor haar

is het dus een dubbel gemis ze niet van zichzelf te hebben. Om ineens de zorg te dragen voor een man met zes kinderen is wel wat te veel van het goede, maar ze staat er niet helemaal alleen voor.

Als de scherpe kantjes van het verdriet er na enkele maanden wat vanaf gesleten zijn, gaat alles in het gezin weer min of meer zijn gewone gangetje. Maartje is haar tante tot grote steun en ze kunnen het samen wel vinden, maar zij wordt wel een beetje stug en onhandelbaar als tante Dora haar genegenheid voor Teun wat te nadrukkelijk laat blijken. Het zijn onschuldige dingetjes, maar Maartje kan er slecht tegen. Tante Dora weet niet goed hoe ze daarmee om moet gaan. Ervaring met meisjes van dertien heeft ze niet, maar ze weet wel dat meisjes van die leeftijd de geleidelijke overgang van kind naar vrouw doormaken en dus aanvoelen wat liefde of genegenheid voor een man betekent.

Op een dag maakt Maartje er een nare opmerking over en dat schiet tante Dora in het verkeerde keelgat.

‘Ik wil niet dat jij je bemoeit met mijn houding ten opzichte van je vader, Maartje,’ zegt ze streng.

‘Houding?’ Maartje kijkt haar tante met een kritische blik aan. ‘Ik bemoei me nergens mee, maar ik vind dat gefleem nergens voor nodig.’

‘Jij durft veel te zeggen, meissie!’ Tante Dora is duidelijk in haar wiek geschoten en ze vindt het eigenlijk nogal brutaal van dat jonge ding om zo te reageren. ’s Avonds als ze alleen met Teun in de kamer is en die vraagt hoe het vandaag gegaan is, schudt ze haar hoofd.

‘Is er iets, Dora?’ Teun merkt aan haar reactie dat er iets aan schort.

‘Ja, er is iets, Teun. Maartje volgt mijn doen en laten de laatste tijd nogal kritisch en als ik er iets van zeg, dan krijg ik een grote mond.’

‘Over wat voor doen en laten heb je het dan, Dora?’

‘Och, niks bijzonders.’ Dora vindt het nogal moeilijk precies uit te leggen wat Maartje zo stoort. Haar gevoelens voor Teun zijn de laatste maanden gegroeid, maar ze wil ze niet te veel blootleggen.

Ze weet dat haar zwager veel van Trees gehouden heeft en dat ze nog elke minuut van de dag in zijn gedachten is. Daar botweg tussenkomen met haar genegenheid of zelfs liefde voor hem, wil ze niet.

‘Maar jij hebt het over een grote mond van Maartje; wat zegt ze dan?’ Teun voelt wel zo’n beetje aan waar de schoen wringt, want ook hij heeft wel gemerkt dat zijn schoonzuster erg op hem gesteld is. Dat is trouwens niet van vandaag of gisteren; Trees beklaagde zich in hun verkeringstijd er al over dat Dora zich zo jaloers gedroeg. Als Maartje iets aan te merken heeft op het doen en laten van haar tante, dan moet het daarmee te maken hebben. Hij zegt het ook en Dora knikt.

‘Ja, dat is het, Teun. Ik mag jou graag en ik heb medelijden met je. Die gevoelens mag ik toch wel een beetje laten blijken?’

‘Natuurlijk mag je dat, Dora, maar je moet begrijpen dat Maartje het overlijden van haar moeder nog lang niet verwerkt heeft. Ik denk dat we maar wat geduld met haar moeten hebben.’

‘En ik mag me van ’s morgens vroeg tot ’s avonds laat uitsloven en me dan nog een grote mond laten welgevallen op de koop toe. Waar heb ik dat aan verdiend, Teun?’

‘Wij waarden jou allemaal heel erg, Dora. Ook Maartje, hoor! Je moet je door een nare opmerking van dat meisje niet van de wijs laten brengen. Zij meent het echt zo kwaad niet.’

‘Nee, dat weet ik ook wel, maar leuk vind ik het niet.’ Dora gaat verder met haar naaiwerk, maar ze is eigenlijk niet helemaal tevreden met de reactie van Teun. Ze zit tussen twee vuren in. Er zal een keuze gemaakt moeten worden. Of zij of Maartje zal het veld moeten ruimen. Teun in de steek laten wil ze niet, dus wie moet wijken is wel duidelijk.

CLEMENS WISSE

De jonge boerin van Mazedzicht

Geld trouwt geld, dat is begin twintigste eeuw de gewoonte in het dorpje Made en daar wordt niet van afgeweken. Ook niet voor de rijke boerenzoon Henk Cromhout en de onbemiddelde Maartje Bieshof, die al van jongs af aan dol op elkaar zijn. Ze trouwen allebei met iemand anders, maar dat doet hun liefde niet doven.

Juist daarom begrijpt Maartje haar zoon Teun zo goed, als hij verdrietig is omdat hij niet met zijn grote liefde, de rijke Lenie Gerlings, kan trouwen. Lenie wordt uitgerekend gekoppeld aan Henk Cromhout, die inmiddels weduwnaar is. Hun liefdeloze huwelijk maakt geen van beide partijen gelukkig.

Lenie is ten einde raad, totdat de rijke boer op een nacht wordt vermoord. Het dorp is in rep en roer: wie heeft dit op zijn geweten?

Een authentieke streekroman vol spannende verwickelingen.

Lees van Clemens Wisse ook:

De verpande Olmenhoeve, Dan liever boerenknecht
en *Landleven omnibus*.

Westfriesland

ISBN 978 90 205 2979 1 NUR 344

9 789020 52979 1

www.kok.nl